

A Fehér Ház
részvétét nyilvánította
a temetést
televíziók
közvetítették
él az ember
április van
szeptemberre
lehigadunk majd
az utca ég
a milliárd fény vakít
Washington terein
s fekete kocsik rohannak
mint a gondolat
fehér agyamban

Kiss Sándor

A pofonok nyoma

Bokros mást nem gondolhatott. Az asszony követte őket. Nem volt már fiatal, de még öreg sem volt. A szürkületben nem tudta rendesen kivenni az arcát. Messziről úgy látszott, hogy jól ápolt, talán szép is. Aztán egy furcsa mozdulatáról ráismert. Igen, a kávéházban látta. Fekete haj. Kicsit semmitmondó, kerek arc. Az asztaluktól nem messze ült, és a kávéját szűrösölte. Határozottan emlékezett, hogy néhányszor a tekintetük is összetalálkozott. A nő mintha figyelte volna. Talán szeretett volna megismerkedni vele. S ezen Bokros egy cseppet sem csodálkozott. Még jól tartotta magát. Negyven évét könnyedén letagadhatta volna.

Bokros újra hátranézett. Gara észrevette.

— Mit nézel? — kérdezte.

— Semmit. Egy asszonyt.

Gara azokhoz a férfiakhoz tartozott, akiknek az arcán ritkán látszik bármi is abból, amit éreznek. Fiatalabb volt, mégis idősebbnek tűnt Bokrosnál. Ami leginkább jellemző rá, gyakran a homlokát ráncolja és a gondolataiba mélyed. Most is szórakozottan bandukolt Bokros mellett. Hangsúlytalanul, szinte gépiesen kérdezte meg:

— Milyen asszony?

— Egy asszony. Tudod, aki a kávéházban a közelünkben ült.

Jön utánunk. Régóta figyelem. Követ bennünket.

Gara erre megfordult.

— Ugyan — mondta. — Biztosan itt lakik valahol a közelben.

Bokros az esemény jelentőségéhez mérten túlságosan izgatottan mondta:

— Követ bennünket.

— Követ, követ?! Honnan tudod? Biztosan meg akar kérni, hogy vidd föl magadhoz megmutatni a bélyeggyűjteményedet, mi?

Bokros bosszús lett.

— Álljunk meg, jó? Ha megáll a nő, vagy lelassítja a lépteit, akkor bennünket követ. Egy üveg konyakba. Rendben van?

Gara megvonta a vállát. Megálltak. A külvárosi utca néptelen volt. Rágyújtottak. Az asszony belépett egy telefonfülkébe. Talán az utolsó nyilvános telefon lehetett, amit a periférián felszereltek. Innen már ritkulni kezdtek az utcai lámpák, egyre kevesebb lett az üzlet, a kirakat, a bérházakat néhol már villák váltogatták és a távolba néző tekintet beleveszett a sötétségbe. A telefonfülke csodálatos módon ki volt világítva. Jól látták az asszony minden mozdulatát. Hosszú ideig telefonált. Amikor letette a kagylót, elővette a táskáját, körülményesen kotorászott benne, tükröt, fésűt és rúzszt halászott elő. Kényelmesen rendbeszedte a haját. A száján is sokáig babrált. Nézegette magát a tükörben. Bokrosnak közben körmére égett a cigaretta.

— Na, mit mondtam? — kérdezte.

Gara lassan elipdult.

— Ez nem bizonyít semmit — legyintett. — Ez volt az utolsó telefonfülke, hát telefonált. Hazaszólt a férjének, hogy tegye oda a gázra a vacsorát. Vagy az erkölcsrendészetre telefonált — heccelte nevetve Bokrost, aki még mindig izgatottan lépdelt mellette. — Halló, erkölcsrendészet? — próbálta utánozni a nő hangját. — Kérem, két gyanús külsejű férfi kerülget az utcán. Azt hiszem meg akarnak támadni. Nem merek hazamenni . . . kérem, segítsenek!

Bokros megdörzsölte az orrát.

— Ne hülyéskedj — mondta. — Hidd el, ez a nő követett bennünket. Nekem elhahagytad. Utánunk jött. Talán csak arra várt, hogy megszólítsuk. Elvesztetted a fogadást. Fizetsz és kész.

Egy bérház sötét kapualja előtt még visszanéztek.

Az asszony már nem volt sehol.

A kapu alól éppen akkor két férfi lépett ki.

Az egyik rekedt hangon rájuk szólt:

— Ne mozduljanak!

Meglepődni nem maradt idejük. Karjukat önkéntelenül a magasba lendítették.

— De, kérem, mi akar ez lenni? — hebegett Bokros.

A rekedt rásziszgett.

— Pofa be! Egy szót sem akarok hallani! Értjük egymást?

Bokros megérezte a kés hegyét a háta közepén. Nem volt gyáva, most mégis borzongani kezdett. Tudta, hogy elég lehet egy rossz mozdulat és a kés pengéje tövig szalad a hátába. Csupán ennyi egy ember élete. Aztán azt gondolta, hirtelen le kellene hasalni és egy erőteljes rúgással ártalmatlanná tenni a támadót. De mit akarhatnak tőle? Nem tudta felfogni. Nincs

nála semmi. De különben minek komplikálni a dolgokat? Elvégre jogállamban élünk, nem?

A sötét lépcsőházon át, csorba lépcsőkön egy pókhálós pincébe tuszkoltak őket. Meg sem kísérelték az ellenállást. A pincében lom-lomhátán hevert. A helyiség közepén rozoga asztal és székek álltak. Egy szegen petróleumlámpa világított. Garát az egyik székhöz kötötték a támadók.

— Ez már mégis csak sok! — morgott Bokros, és dühében egy lépést tett előre. Az egyik harisnyafejű rögtön odalépett hozzá. Csak egy pillanat volt. Éles csattanás hallatszott. Bokros arca eltorzult a fájdalomtól. Ekkora pofont még soha életében nem kapott. Tulajdonképpen nem is kapott még igazi pofont senkitől. Talán gyermekkorában, az apjától? De mi volt az? Most a füle hosszan csengett, alig hallott valamit. Az inye fölrepedhetett, mert sós íz gyűlt a szájába. Az arcához kapott. Az orrából kibuggyanó vér végigcsorgott az ujjain.

A harisnyafejű belevágta kését az asztal lapjába.

— Falhoz! — mondta egykedvűen. — Még egy ilyen apróság és laposra verem. Érti, ugye? Leteheti a kezét! Ha megígéri, hogy rendesen viselkedik, leülhet. Ha nem, hamarosan megismerkedhet a pince falával. Tudja, milyen kemény a kő és milyen puha az ember feje?

Bokros mondani akart valamit, de nem jött ki szó a száján. A vért undorodva kiköpte. A harisnyafejű egy széket lökött elé. Mintha észre sem vette volna. Csak állt meredten. A másik férfi, akinek szintén fekete harisnya volt a fejére húzva, csak a szemének, orrának, szájának hagytak nyílást rajta, intett a fejével. Két oldalról körülfogták a megkötözött Garát, aki komoran bámult maga elé. A rekedt átkutatatta a zsebeit. A másik harisnyafejű, a vékonyabb, aki még Bokros mellett is soványnak tűnt, pedig Bokros nem tartozott a testes férfiak közé; a táskáikat vette sorra, először Garáét, aztán Bokrosét. De úgy látszott eredménytelenül kutatott.

— Hol van a pénz? — kérdezte Garától a rekedt.

— Milyen pénz?

— Na, hagyjuk ezt, kisöreg! Kapsz két egyformát és rögtön tudni fogod. De én utálok az erőszakot. Hát, emlékeztetek, jó? A pénz. A pénz. A telek ára. Kis telkecske a Balaton partján — gúnyolódott. Tudod, ugye? Kerek tízezer. Hol van? Ki vele! — keményedett meg a hangja.

— A foglaló — villant át Bokros fején.

Előző nap a kávéházban beszéltek meg, hogy másnap ugyanott Gara letesz tízezer forintot foglalóul egy balatoni telekre. A pénzt a hét végén Bokros szándékozott levinni Szikszóra, az eladóhoz. De másnap közbejött valami. A délelőtt folyamán az eladó fölkereste, hogy komoly vevője akadt, ha nem kapja meg azonnal a foglalót, eladja a telket. Így aztán még ebéd előtt nyélbe ütötték az üzletet.

Valaki kihallgathatta őket. De ki lehetett? És ki volt az a nő, aki egész este a nyomukban járt. Bizonyára cinkostárs, vagy csalétek. Semmi más, csakis csalétek lehetett. És bevették . . .

— Nincs pénz — mondta Gara.

A vékonyabb közelebb lépett.

— Nincs?! Hogy-hogy nincs?

— Hol van? — sziszegte a másik.

— Elvitték.

— Hová?

— Szikszóra.

— Szikszóra?

— Szikszóra. Ha mindent tudnak az urak, biztosan ázt is tudják, hogy délelőtt megkötöttük az üzletet. A pénzt elvitték. Telek van. Pénz nincs.

— Elég a szövegből! — mondta fenyegetően a rekedt.

Gara megvonta a vállát.

— Hol van az adásvételi szerződés? — kérdezte ingerülten. De figyelmemzetem, ne akarjon átverni, mert annak rossz vége lesz.

— A lakásomon.

— A lakásán?

— Ott. Az íróasztal fiókjában.

— Kezelésbe vegyem? — kérdezte ugrásra készen a vékony.

A rekedt legyintett.

— A lakáskulcsaikat szedd el tőlük! Meg az íróasztalok, szekrények kulcsát. Mindenféle kulcsot — mondta a rekedt. — Lenyomozom a dolgot. Nyugalom. Nem lesz nehéz. Semeddig sem fog tartani. A legénylakásokban otthon érzem magam — vigyorgott. — A házmester és a szomszédok nem számítanak. Az ilyen pasasokhoz sokan járnak. Te addig tartsd szemmel őket.

A rekedt elment.

— Kár a fáradságért — kezdte halkán Bokros. Nem találnak semmit.

— Nem csevegünk — vágott közbe a vékony durván. — Egy szót sem akarok hallani. Érti? Melegen ajánlom, néma legyen, mint a hal. Ha moco-rog, megcsiklandozom, de nem lesz kedve nevetni. Hát, értsük meg egymást, jó uram, a békés egymás mellett élés a legszebb dolog a világon . . .

Gara alaposan körülnézett a pincében.

Bokros zsibbadt arcát tapogatta.

— Most kellene — gondolta. — Kivárni az alkalmas pillanatot, aztán egy ugrás. Láta, hogy a szénporos földön hever egy vasdarab. Azzal fejbe lehetne vágni ezt a csibészt. Ezt kellene csinálni. Elvágni Gara kötelékeit és telefonálni a rendőrségre. Ezt a harisnyásfejút kellene a székhez kötni és addig pofozni, amíg le nem esik az álla. A másik meg szépen beszélne a csapdába. Jól elbánhatnánk velük. Csak egy ugrás. Ezzel a nyeszlettel csak bírnék, vagy nem? De minek kockáztassak? Ha nem találnak nálunk semmit, úgyis elengednek bennünket. Véletlenül elszámítom magam és ez a disznó nem fog hibázni. A kés ott van az asztalon. Úgy szaladna belém, mintha vajba szúrta volna. És mit értem velem? Megbosszultam magam? A pofonokat?

A vékony eltávolodott az asztaltól. Háttal állt.

— Most — gondolta Bokros.

Gara mintha beleegyezően bólintott volna a fejével. Biztatóan hunyorgott. A vékony a petróleumlámpát babrálta.

— Egy ugrás. Csak egy ugrás — zakatolt Bokros fejében. — Most biztosan sikerülne. Ez az utolsó lehetőség. A rekedt rövidesen visszatér. Csak

egy ugrás. Csak egy ugrás. De nem megy. Mi történik, ha úgy fejbe vágom, hogy meghal? Vagy ha nem sikerül? Én nem akarok itt megdögölni! — Csak egy ugrás! . . . Csak egy ugrás . . . A pofonokért . . . Már talán késő is. A kés ott van az asztalon. Melyikünk érné el hamarabb? Én élni akarok. Minek kockáztatni? Inkább történjen akármi. De mi is történhetne? Semmi. Elengednek bennünket. Nem érdemes. Már úgyis késő . . .

A vékony megfordult. Az órájára nézett. Csend volt. Leült az asztal mellé. Gara merően egy pontra bámult.

Valahol egér, vagy patkány zörgött a sötétben. Bokrosnak égett az arca. Hirtelen olyan üres lett a feje, mintha mindent kiöntöttek volna belőle.

— Hogyan érzi magát, uram? — kérdezte tőle szemtelenül a vékony. Nem válaszolt.

Tellek a percek.

Aztán lépések koppantak. A vasajtó megszikordult. A rekedt belépett. A harisnyát eligazgatta a fején.

— Mi van, főnök? — kérdezte a vékony

— Elrepülhetnek a madárkák — mondta gyűlölettel teli, komor hangon és levetette magát a székre. A kulcsokat az asztalra vágta.

A vékony odament Bokrosához és gyengéden megfogta az állát. Váratlanul hatalmas pofont mért az arcára. Bokrosnak a szeme elborult. Egy pillanatra elsötétült előtte minden. Elvesztette az egyensúlyát, de nem esett el. Megbillent, mint egy rossz, kecskelábú asztal.

— Csak azért, hogy hosszú ideig emlékezzen ránk — mondta a vékony csendesesen. — Most pedig tűnés. Egy percet adok. Csak nyugodtan menjen. Ne féljen, a barátját is elengedjük. Ami biztos, az biztos. Értjük egymást?

Bokros nem mozdult. Csak állt döböntően . . .

Vékony újra ráförmedt:

— Na, kotródj, fiam, amíg szépen beszéllek.

A hideg levegő megcsapta az arcát.

— Közbiztonság? Jogállam? Megette a fene az egészet! — morgott magában Bokros az utcán. — Garát megvárjam, ne várjam? — tépelődött. Telefonáljak a rendőrségre?

Az arcán, a ruháján nem látszott semmi. Mégis minduntalan az arcához nyúlt. A kirakat üvegében megnézte magát. Frissen borotválkozott, jól vasalt volt. A járókelők nem láttak semmi különöset rajta. A sötétben a pofonok nyomát sem látta senki.

— Ha elkapják őket, mi várhat rájuk? Egy év, két év, vagy három? — töprengett magában. — Akármennyi is, milyen elégtétel az a pofonokért? Hogyan lehet így élni? A szégyennel, a pofonokkal együtt? Még ha nem tudná senki . . . De mindenki meg fogja tudni.

Egyáltalán, hogyan kell élni, ha valakinek titkolni valója van? Ha az embernek szégyelni kell magát mások előtt? Ez a disznó bemocskolt, mint ha meghemperedtem volna egy pocsolyában. Bosszút kell állni. Meg kell tudni, ki volt az, aki kihallgatott bennünket. Föl kell hajtani ezt az átkozott társaságot és kamatostól vissza kell fizetni mindent. Csak így lehet. Mert

az embernek feltétlenül szüksége van arra, hogy szembe tudjon nézni saját magával. Vagy bízzuk inkább az igazságszolgáltatásra? Igen, majd az igazságszolgáltatás... Hiszen tulajdonképpen nem történt semmi. Egyikünk sem károsodott — nyugtatgatta magát.

De amikor az utolsó pofonra gondolt, hirtelen újra az arcába tolult a vér.

Leszja Ukrajinka*

Hét húr

DO

Himnusz. Grave

DOng, pendül a húr: a szavát, te szegény, tehetetlen,
Ukrajna, anyám, neked adtam.

Első s a tied, muzsikál komoly, ünnepi csendben,
Szívemben elárad a dallam.

A messzi világ terein repül át az ének
És véle a tünde reménység.

Kérdezni, kutatni kívánja, akárhová téved,
A tiszta öröm születését.

És árva dalom ha találkozik a levegőben
Már dal-madarak csapatával,
Akkor csacsogó seregük sebesen tovaröppen,
Fájó utakon tovaszárnyal.

Kék tengereken repülünk, a hegyek tovatűnnek,
Túl rajtuk elérjük a tisztább

Tájat s odafent, a magasban a tiszta örömnek
Talán meg is oldhatjuk a titkát.

S a tiszta öröm, mely után szívem annyira vágyott,
Házunknak is új ragyogást ad,

Ukrajna, tenéked, egyetlen, imádva imádott
Örömtelen édesanyámnak.

* Száz éve született Leszja Ukrajinka, az ukrán irodalom kiemelkedő egyénisége.

Lírai költeményei mellett nevezetesek verses drámái is.